

Srogosz, Tadeusz

XIX Bałtycka Konferencja Historii Nauki, Wilno-Kowno, 15-17 stycznia 1999 roku

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 44/1, 209-210

1999

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

XIX BAŁTYCKA KONFERENCJA HISTORII NAUKI,
WILNO – KOWNO, 15–17 STYCZNIA 1999 ROKU

W dniach 15–17 stycznia 1999 r. na Litwie odbyła się już XIX Bałtycka Konferencja Historii Nauki, zorganizowana przez Bałtyckie Towarzystwo Historii i Filozofii Nauki, Litewskie Towarzystwo Historii i Filozofii Nauki, Litewską Akademię Nauk, Litewski Instytut Filozofii i Socjologii oraz Kowieński Uniwersytet Technologiczny, z udziałem Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki – Sekcji Historii Nauki, Uniwersytetu Wileńskiego, Wileńskiego Uniwersytetu Pedagogicznego, Kowieńskiej Akademii Medycznej i Muzeum Historii Litewskiej Medycyny i Farmacji w Kownie. Jest to już dziewiętnaste spotkanie historyków nauki z tego regionu Europy. Konferencje odbywają się co dwa lata w jednym z trzech krajów (Litwa, Łotwa i Estonia), mają jednak coraz większy zasięg międzynarodowy. Z reguły w Łotwie i Estonii dominują, oprócz oczywiście uczonych z tych trzech państw, goście z krajów skandynawskich, natomiast na Litwie byli przedstawiciele Białorusi, Ukrainy, Rosji, a także Belgii, Finlandii, Stanów Zjednoczonych, Izraela, Rumunii, Węgier. Z Polski na Konferencję przybyli: W. Wojtkiewicz-Rok, J. Jeszke i T. Srogosz. Konferencji przyświecały dwa cele: ocena stanu nauki krajów bałtyckich u progu trzeciego tysiąclecia: perspektywy badań historycznych i komunikacji społecznej oraz analiza roli historii nauki i technologii w edukacji humanistycznej i aktywności intelektualnej.

Oczywiście nie sposób w krótkim sprawozdaniu opisać wszystkich referatów, których wygłoszono aż 138. W pierwszym dniu dominowały tematy związane z realizacją celów Konferencji, czyli stanem i perspektywami nauki krajów bałtyckich (Litwy, Łotwy i Estonii), w tym historii nauki (J.A. Krikštopaitis, J. Stradinš, K. Siilivask, K. Naujokaitis, K. Makariūnas) oraz rolą historii nauki w edukacji humanistycznej i aktywności intelektualnej (R. Halleux, K. Kriščiūnas i A. Lukoševičius, L. Telksnys, A. Trgamadzé).

Następnie uczestnicy Konferencji pracowali w sekcjach, w których ilościowy udział referatowy był nierównomierny. Wszystkie sekcje obradowały w gmachu Litewskiej Akademii Nauk, oprócz sekcji historii medycyny, która odbywała się w Muzeum Historii Litewskiej Medycyny i Farmacji w Kownie.

Sekcja nauki i społecznej komunikacji zajmowała się problemami informatyki, roli nauki w komunikacji społecznej oraz instytucjami i wydawnictwami naukowymi. Referaty dotyczyły przede wszystkim sytuacji w tym zakresie na Litwie i Łotwie, gdyż tylko przedstawiciele tych krajów mieli wystąpienia.

Referaty sekcji społeczności naukowej i edukacji uniwersyteckiej oscylowały wokół zagadnienia nauczania i instytucji naukowych w poszczególnych krajach i ośrodkach. Tylko trzy z nich dotknęły szerszych, a nawet teoretycznych, problemów. K. Makariūnas z Wilna podjął temat narodowych i kosmopolitycznych

interesów nauki w małych krajach, P. Holmberg z Helsinek sposobów porozumiewania się fizyków z przedstawicielami innych dyscyplin i nauczania problemów fizycznych, a R. Šviedrys z Nowego Jorku omówił znaną już działalność I. Domeyki w Chile.

Sekcja społecznych i filozoficznych aspektów nauki objęła tematy z natury rzeczy szersze, ogólniejsze, dotyczące oddziaływania nauki we współczesnym społeczeństwie, jego technologicznego i konsumpcyjnego charakteru. W dwóch referatach przewijały się wątki z zakresu filozofii nauki: L. Astra z Wilna omówił poglądy J. Levina, a A. Adomaitytė z Kowna K.R. Poppera.

W pięciu sekcjach (Nauki przyrodnicze a matematyka, Historia fizyki, Historia chemii, Różne zagadnienia nauk biologicznych, Historia technologii i nauka światowa) wygłoszone referaty miały charakter ściśle ograniczony terytorialnie i chronologicznie. Historycy nauki z Litwy, Łotwy i Estonii ograniczyli się wyłącznie do omówienia dziejów dyscyplin w poszczególnych krajach lub ośrodkach w określonych przedziałach czasowych. Część referatów miała charakter biograficzny, w których podkreślano znaczenie uczonych własnych krajów.

Sekcja nauk paleograficznych i etnograficznych przyniosła wiele interesujących referatów oraz wniosła wiele wątków, związanych z początkami nauki lub tzw. okresem przedteoretycznym. W realizacji tego zakresu tematycznego referenci korzystali z ustaleń paleografii, antropologii, archeologii, etnografii etc.; odwoływali się do dziejów magii, kosmologii, mitologii. Wystąpienia miały charakter nie tylko lokalny, lecz także szerszy; np. A.A. Gurstein ze Stanów Zjednoczonych omówił początki astronomii, a A. Belenkiy z Izraela poglądy Keplera na tle żydowskiej tradycji astronomicznej.

Wprawdzie najliczniej reprezentowana była sekcja historii medycyny (42 referaty), ale w olbrzymiej większości referaty traktowały o zagadnieniach szczegółowych, zwłaszcza biograficznych. Na tym tle wyróżniały się wystąpienia przedstawicieli Polski: J. Jeszke omówił zastosowanie poznańskiej koncepcji teoretycznej historii nauki w historii medycyny, T. Srogosz normy postępowania badawczego w historii nauk medycznych, a B. Rok i W. Wojtkiewicz-Rok poglądy oświeceniowego propagatora higieny i wiedzy medycznej J. Legowicza.

XIX Bałtycka Konferencja Historii Nauki miała złożony, różnorodny charakter. Z jednej strony omawiano wiele zagadnień szczegółowych, biografistykę etc.; z drugiej zaś część referatów podejmowała problemy szersze, nawet teoretyczne, wykorzystując ustalenia filozofii nauki, antropologii, archeologii, etnografii etc. Szkoda, że polscy historycy nauki reprezentowani byli tylko w zakresie historii medycyny, ponieważ przedstawiciele historii innych dyscyplin lub filozofowie nauki wnieśliby niewątpliwie dużo interesujących koncepcji i faktów, które mogłyby zainspirować ożywioną dyskusję w środowiskach różnych krajów